

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 8 september 2006

Mål nr

Ö 808-04

KLAGANDE

J D Stenqvist Aktiefbolag, 556029-7862

Box 31

260 60 Kvidinge

Ombud: Advokat TJ

MOTPART

RNC

Ombud: Advokat GB

SAKEN

Klagan över domvilla

TIDIGARE AVGÖRANDE

Svea hovrätts dom den 5 november 2003 i mål T 3913-02

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen avslår J D Stenqvist Aktiebolags klagan över domvilla.

J D Stenqvist Aktiebolag skall ersätta RNC för hans rättegångskostnader i Högsta domstolen med fjortontusen (14 000) kr avseende ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för Högsta domstolens beslut till dess betalning sker.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

J D Stenqvist Aktiebolag (Stenqvist) har yrkat att Högsta domstolen skall undanröja hovrättens dom och återförvisa målet till hovrätten för ny behandling.

RNC har motsatt sig att Stenqvist ges möjlighet att på nytt få målet prövat i hovrätten.

Parterna har begärt ersättning för rättegångskostnader i Högsta domstolen.

SKÄL

Genom en skiljedom den 21 december 2001 avskrevs en tvist mellan RNC och Stenqvist från vidare handläggning samt beslutades att Stenqvist skulle stå för skiljenämndskostnaderna och för RNCs rättegångskostnader.

Stenqvist ”överklagade” skiljedomen, och yrkade i hovrätten att

avskrivningsbeslutet skulle upphävas. Stenqvist framställde även yrkanden angående kostnaderna i skiljeförfarandet. Som grund för sin talan anförde Stenqvist att skiljenämnden handlagt tvisten och meddelat skiljedom utan att vara behörig därtill, eftersom den i 18 § lagen (1929:145) om skiljemän stadgade sexmånadersfristen för skiljedoms meddelande hade löpt ut. RNC bestred yrkandena. Hovrätten fann att en överenskommelse om förlängning av den aktuella fristen hade träffats mellan parterna och ogillade käromålet.

I hovrätten åberopade RNC vittnesförhör med skiljenämndens ordförande Sören Öman. Förhöret åberopades till styrkande av att Stenqvists dåvarande ombud i skiljeförfarandet, advokaten JT, ”uttryckt sig på ett sådant sätt att anledning förelegat att dra slutsatsen att J D Stenqvist reservationslöst velat medverka till en förlängning”. Som förhörstema angav RNC att SÖ skulle höras beträffande innehållet i det samtal han den 22 augusti 2001 hade med JT.

I samband med att Stenqvists ombud TJ vid huvudförhandlingen höll motförhör med SÖ meddelade hovrätten följande beslut: ”Hovrätten avvisar det bevis TJ erbjuder hovrätten i form av frågor som påtagligt ligger utanför det av motparten angivna bevis- och förhörstemat för förhöret med SÖ, dvs. frågor som har avseende på de överläggningar som ligger bakom skiljenämndens protokoll och beslut.”

Stenqvist har klagat över domvilla enligt 59 kap. 1 § första stycket 4 rättegångsbalken. Bolaget gör gällande att hovrätten genom sitt ingripande under huvudförhandlingen har begått tre grova rättegångsfel. För det första har hovrätten felaktigt påstått att det inte är tillåtet att ställa frågor om vad en skiljenämnd diskuterat under sin överläggning. För det andra har hovrätten

avvisat frågor som ansetts gå utöver det för huvudförhöret angivna bevis- och förhörstemat, trots att det under ett motförhör inte är otillåtet att ställa sådana frågor. Det tredje felet består enligt Stenqvist i att hovrätten gjort en felbedömning av frågan huruvida den fråga som ställts till SÖ legat utanför angivet bevis- och förhörstema.

Bestämmelsen i 59 kap. 1 § första stycket 4 rättegångsbalken innebär att en dom som har vunnit laga kraft skall undanröjas på grund av domvilla, om det i rättegången har förekommit något annat grovt rättegångsfel än något sådant som nämns tidigare i paragrafen och rättegångsfelet kan antas ha inverkat på målets utgång.

Att hovrätten väckte frågan huruvida det var tillåtet att ställa frågor om vad skiljenämnden diskuterat under sin överläggning kan inte utgöra ett grovt rättegångsfel.

Vad Stenqvist i övrigt anfört som grund för sin domvilloklagen aktualiserar reglerna om vilka frågor som får ställas under ett vittnesförhör.

Av 36 kap. 17 § rättegångsbalken framgår att ett vittnesförhör kan innehålla tre faser, huvudförhör, motförhör och återförhör. Huvudförhöret, som normalt hålls av den part som har åberopat förhöret, har till syfte att vittnet skall få tillfälle att på egen hand ge sin version av händelseförloppet. Berättelsen skall i görligaste mån vara spontan och ledande frågor är inte tillåtna. Ramen för förhöret utgörs av det bevisstema som parten har angivit.

Motförhöret har en annan karaktär och ett annat syfte än huvudförhöret. Det leds i allmänhet av motparten till den part som har åberopat vittnesbeviset.

Genom förhöret skall kontrolleras om vittnets berättelse under huvudförhöret överensstämmer med det verkliga förhållandet. Utmärkande för motförhöret är att förhørsledaren söker få fram omständigheter som försvagar eller rent av eliminerar bevisvärdet av vad vittnet har berättat. (Se prop. 1986/87:89 s. 176 f. och Ekelöf m.fl., Rättegång V, 7 uppl. 1998 s. 90.) Under motförhöret har förhørsledaren större frihet att ställa frågor än under huvudförhöret. Enligt en uttrycklig bestämmelse i 36 kap. 17 § femte stycket rättegångsbalken är ledande frågor tillåtna. Syftet med motförhöret motiverar därutöver att frågor får ställas inom vida ramar för att belysa vad som har sagts under huvudförhöret.

För såväl huvudförhöret som motförhöret gäller enligt 36 kap. 17 § femte stycket andra meningen rättegångsbalken att rätten skall avvisa frågor som uppenbart inte hör till saken eller som är förvirrande eller på annat sätt otillbörliga. Den som vill ställa frågor för att bevisa någonting som ligger utanför angivet bevisstema kan få göra det enligt de regler som gäller för åberopande av nytt bevis, se särskilt 35 kap. 7 § och 43 kap. 10 § rättegångsbalken.

Det kan knappast sägas ha varit uppenbart att de frågor som hovrätten avvisade saknade betydelse för att belysa vad som hade sagts under huvudförhöret, och det oavsett om frågorna i strikt mening låg innanför eller utanför bevisstemat. Hovrättens avvisningsbeslut kan därför ifrågasättas.

Emellertid gällde förhöret med SÖ vad som hade förekommit vid ett telefonsamtal mellan honom och Stenqvists dåvarande ombud i skiljeförfarandet. Enligt vad Stenqvist har uppgett önskade bolaget – mot bakgrund av uppgifter som SÖ lämnat under huvudförhöret om detta

telefonsamtal – följa upp med frågor om hur skiljenämnden kunnat dra slutsatsen att ett förlängningsavtal träffats mellan parterna. I skiljenämndens protokoll och beslut den 5 november 2001 redovisar nämnden sina skäl. Av beslutet framgår att innebörden av telefonsamtalet inte haft avgörande betydelse för nämndens slutsats. Att hovrätten inte tillät Stenqvist att ställa frågor om skiljenämndens överläggningar kan därför inte anses ha inverkat på målets utgång.

På grund av det anförda skall Stenqvists klagan över domvilla lämnas utan bifall.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Svensson, Lennander, Blomstrand (referent), Pripp och Virdesten
Föredragande revisionssekreterare: Monica Ericsson